

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési díj: Öt-hatásos petitsorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű, mint szentes több...

Előfizetési árak: Helyben és postán küldve. Egy évre 10 ft. — kr. Fél évre 5 „ — „

44-ik száma a következő vártalommal jelent meg: „A történet-számítás I. Thallóczy (Strommer) Az ősi lak... (eredeti költemény) gróf...

Az a híres egység.

Budapest, nov. 9. (M.) A mitől a szabadelvű pártban régóta mindenki fél, az immáron kezd bekövetkezni. Már felütte fejét a szakadás bosszú öröge, s az elégedés magvai kelnek kiéle.

LEGUJABB.

Uj marhalevek A pénzügy-minister körrendeletet intézett a törzsgörögök; ez szerint január 1-től estári bélyeges irlapokat kell...

Madrid.

Az északamerikai jegyző Caleb Cushing nyújtott át a kubai állandó haditörvényszéknek az amerikai polgárok...

Marie k. a. első és utolsó előtti fellépte.

Debreczeni színház. Szület. Szerdán, 1875. nov. 10-én.

TEVEDT NŐ

Traviata. 4 felvonásban. Irta Francesco Mascagni. zenéjét szerző Giuseppe Verdi.

7 órákor, rége fél 10-kor.

Magyar nyelvű szöveg szerkesztő: TISZAI DANIEL.

A „DEBRECZEN” tárczája.

AZ ÉLET ISKOLÁJA. — Eredeti elbeszélés. — Irta: GRÜNVALD JÓZSEF.

II. (Folytatás.)

A bűnbánó levelek.

Lassan félénken nyitotta ki férmeg az ajtót, melyen a kopogtatás ismétlődött, s kikint...

szabadelvű párt szétmálljk.

Mi eredményt várunk. Azt várjuk, hogy közigazgatási nyomorainak segítsenek. A törvényhatóságok jogaikba visszahelyeztessenek.

Hallók e miatt az elégedetlenséget.

de vártuk, hogy „jól értesült” forrás tanuskodjék a mellett. A kormányhoz — legalább a hírek forrását illetően — közel állani látszó „Nemz. hirlap” nem takarhatta már...

A szabadelvű párt kebelében.

néhány nap óta figyelemreméltó forrongás jelei mutatkoznak. A közigazgatási bizottságokról szóló törvényjavaslat, bármily óvatosan kerül is a meghasonlást okozható kérdések bolygatását, végben...

A költségvetési vita a képviselőházban.

hosszabbra fog nyúlni, mint azt várni lehetett. Különösen a hatalmi képviselői közül kétszínűek sokan a felszólalásra, s a vita valószínűleg eltart a jövő hó közepéig.

A fővárosi közraktárak.

Egészen megszokottá válik már nálunk a siralmas hang. Ha tollat veszünk kezünkbe, az papusszal tölti be a papirt; az ajkaink felnyitjuk, úgy siralmas állapotainkról szomorodunk, ha szemünket feljuttjuk, úgy abba...

Homlokán néhány redő mutatta.

hogy e férfi szive is viharok ment keresztül; azelőtt dus hajzata ösbe vegyült kezdett és arról tanuskodott, hogy a fény, a pompa csak külsőleg van meg, belül a kebelben, azonban szintén a sőtéség honol.

Mintha megkövülve lettünk volna.

ajkainra egy szó nem jöbietet. Most tñnt ki csak, hogy mily gyöngye az emberi lény akkor, midőn azon egyénell áll szemben, ki az elkövetett vétkünk nagyságáról nemcsak tudomással bír, de annak hatása az ő szívére is fájdalmas benyomással van.

Ne vadojla ön e férfit.

szóltam birtelen, s kinyújtottam kezemet, hogy elejét vegyem annak a mi még talán következett volna. Ha ön, Berthold ur, büntetni jött, ugy büntessen engem, mert mindennek csupán én vagyok okozója.

Az evang. egyház általános gyűlése.

tegnapelőtt Geduly superintendens és Szent-iványi felügyelő elnöklétele alatt értekezletet tartott, mely megállapította az ünnepélyességeket, melyek közt Zsedényi ujonnan választott egyetemes főfelügyelő nov. 10-én reggeli 8 órakor hivatalába beigtattatik. Az értekezlet után a négy superintendens tisztelettel Zsedényi n. y. in. él. Örvendünk e helyes választásnak, mert Zsedényiben egy szakavatott s lelkes férfit nyert meg prot. egyházunk.

Az országgyűlés most együtt ül.

Szabad a tér. Tanuljunk meg már valahára, hogy a sült galamb nem repül önkint szájjainkba. S nem élhetünk mindnyájan isten kegyelméből — ingyen.

Az evang. egyház általános gyűlése.

tegnapelőtt Geduly superintendens és Szent-iványi felügyelő elnöklétele alatt értekezletet tartott, mely megállapította az ünnepélyességeket, melyek közt Zsedényi ujonnan választott egyetemes főfelügyelő nov. 10-én reggeli 8 órakor hivatalába beigtattatik. Az értekezlet után a négy superintendens tisztelettel Zsedényi n. y. in. él. Örvendünk e helyes választásnak, mert Zsedényiben egy szakavatott s lelkes férfit nyert meg prot. egyházunk.

Temesvárt a vidéki nyomdászok gyűlést tartottak.

meiben kérvényt határoztak ki a kormányhoz, hogy a hivatalos nyomtatványok előállítására ne képezze a fővárosi nyomdák szabadalmát és a vidéki hatóságok a hivatalos nyomtatványokat ne tartozzanak Budapestre megrendelni. E kérelem minden tekintetben jogos!

A költségvetési vita a képviselőházban.

hosszabbra fog nyúlni, mint azt várni lehetett. Különösen a hatalmi képviselői közül kétszínűek sokan a felszólalásra, s a vita valószínűleg eltart a jövő hó közepéig.

Horn bizalmas barátai körében.

az hírek kereng, hogy Horn az önálló vándorlást mellett nyilatkozott s nagyobb munkátoldat készített e tárgyban, mely a vármegyey tárgyaláshoz becses adatokat képez, de egyelőre nem kerül nyilvánosságra. A minisztertanácsban főleg Széll küzdött Horn munkálata ellenében.

A fővárosi közraktárak.

Egészen megszokottá válik már nálunk a siralmas hang. Ha tollat veszünk kezünkbe, az papusszal tölti be a papirt; az ajkaink felnyitjuk, úgy siralmas állapotainkról szomorodunk, ha szemünket feljuttjuk, úgy abba...

Homlokán néhány redő mutatta.

hogy e férfi szive is viharok ment keresztül; azelőtt dus hajzata ösbe vegyült kezdett és arról tanuskodott, hogy a fény, a pompa csak külsőleg van meg, belül a kebelben, azonban szintén a sőtéség honol.

Mintha megkövülve lettünk volna.

ajkainra egy szó nem jöbietet. Most tñnt ki csak, hogy mily gyöngye az emberi lény akkor, midőn azon egyénell áll szemben, ki az elkövetett vétkünk nagyságáról nemcsak tudomással bír, de annak hatása az ő szívére is fájdalmas benyomással van.

Igy üdvözöltük minden utógondolat nélkül.

nyit szívvel a piros bársonyszékbe jött ama rendeleteket, melyek egyike intézkedett a törvényhatóságok körében való személyzetnek szükséges ruhaanyagának hazai iparból leendő megszerzése iránt; s így fejeztük ki örömmel és másikkal együtt, mely az egyház fejének hóni készítményü orngának ajánlák.

S mind ezt miért tettük?

Zsért, mert láttuk, hogy czélzások hazai iparunk, gazdasági emelése tekintetéből, s eltekintettünk attól, hogy ezen rendelkezések mind csak arra valók, hogy a kormányon állott férfiak mulasztásait takarja, pótolja.

Nem bocsátotunk rekriminációkba.

mert csak a czél lebegett és lebeg szemünk előtt, sőt azt sem érintők egy szóval se, hogy hiszen az illetők kötelességeket teljesítik akkor, mikor a fentebb jelzett irányban működnek, nem tettük ezt azért, mert már hozzá szoktunk a kormányon levők kötelességtejesítését érdemnek venni.

Es mi ezután is hozzántak zengünk.

édes-örömet mindazoknak, kik bármí jót lendítenek gazdaságunk ügyéért. Ilyen jó tettnek vesszük mi a főváros azon ideáját, mely szerint teljes buzgósággal a közraktárak létesítésén munkálkodik.

Tagadhatlanul szép dolog, fővárosunkat az ország szívére sziesztelni, úgy atalakítani, hogy az nemzeti önértékünkhez méltó, büszkeségünk egyik foka legyen.

Az országgyűlés most együtt ül.

Szabad a tér. Tanuljunk meg már valahára, hogy a sült galamb nem repül önkint szájjainkba. S nem élhetünk mindnyájan isten kegyelméből — ingyen.

Az evang. egyház általános gyűlése.

tegnapelőtt Geduly superintendens és Szent-iványi felügyelő elnöklétele alatt értekezletet tartott, mely megállapította az ünnepélyességeket, melyek közt Zsedényi ujonnan választott egyetemes főfelügyelő nov. 10-én reggeli 8 órakor hivatalába beigtattatik. Az értekezlet után a négy superintendens tisztelettel Zsedényi n. y. in. él. Örvendünk e helyes választásnak, mert Zsedényiben egy szakavatott s lelkes férfit nyert meg prot. egyházunk.

Temesvárt a vidéki nyomdászok gyűlést tartottak.

meiben kérvényt határoztak ki a kormányhoz, hogy a hivatalos nyomtatványok előállítására ne képezze a fővárosi nyomdák szabadalmát és a vidéki hatóságok a hivatalos nyomtatványokat ne tartozzanak Budapestre megrendelni. E kérelem minden tekintetben jogos!

A költségvetési vita a képviselőházban.

hosszabbra fog nyúlni, mint azt várni lehetett. Különösen a hatalmi képviselői közül kétszínűek sokan a felszólalásra, s a vita valószínűleg eltart a jövő hó közepéig.

Horn bizalmas barátai körében.

az hírek kereng, hogy Horn az önálló vándorlást mellett nyilatkozott s nagyobb munkátoldat készített e tárgyban, mely a vármegyey tárgyaláshoz becses adatokat képez, de egyelőre nem kerül nyilvánosságra. A minisztertanácsban főleg Széll küzdött Horn munkálata ellenében.

munkálkodásról, nem arról, hogy ez által.

hazai kereskedelem emelésére jótékony hatással lesznek, s így remélhetjük, hogy az elejtett tárgyat ismét kézhez vessük, s sietni fogunk a vidéki kereskedő városoknak példát felmutatni.

A péda tanít! És ha tanulunk.

Magyarország meg fogja nyerni azt, mire szükség van: a virágzó kereskedelmet. Hadi Győző.

A magyar fővárosból. Csernátony.

sajtóperre Rill József ellen végbe ment. Rilt a bíróság egyhangulag vétkesnek mondta ki, s három havi fogságban 100 ft bírságban és a költségekben elítélte. A magyar államvasutak budapesti állomásán az eddigi magvasutak fekbérék megszűntek s nov. 10-étől kezdve gabona szállítványokért naponként és mázsánként 1/10 dongakért 1/10 kr számíttatik. Az országos központi honvédegyetel évi közgyűlése nov. 28-án d. e. 10 órakor fog a megye ház nagy termében megtartott. Vidéki körökben részveszűnek „Ida” címmel Láng Lajos jeles fiatal író egy 3 felvonásos szomorú játékot írt. 6 fősége a kunsgotai ref. egyház részére 200 frtot adományozott. Az athletikai clubb gyalog osztagja az Orczy-kertben tartá verseny járását, az első Benedek István lett, ki egy óra alatt hat és egy negyed angol mérföldet tett meg; a második Balácsi Endre. Juveller Ottó kereskedő 8 éves leánya egy kocsi által elgázoltatta. Az országos zeneakadémia megnyitása 14-én lesz.

Vidék.

A „Debreczen” levelezése. Nagy-Károly, nov. hó.

Egy rendkívülségről kell szerkesztő urat értesítenem.

milyen csakis az ilyen közösgyes világban történhetik. Ugyanis nálunk szüret után van az aratás, aratnak az adóvégrehajtó urak, még pedig mily buzgalommal.

Legközelebb megyünk folyamodott a miniszteriumhoz.

hogy a Károlyból közelekedő postához egy honvédt kegyeskednek adni fedezet, mivel az eddig alkalmasított megyei pandur az adóbejáratához használtatik. Bizony fatális egy helyzet az, midőn az elvetett magból kenyér helyett uchacsiust kell teremteni.

Vidéki hírek. A szombathelyi törvényszék.

börtönéből egy fogoly szökött meg, két házat felgyújtott s aztán felakasztá magát. Róza Sándorról azt írják, hogy egészen öszezeseett s haja teljesen megszűnt. Börtönökben azt mondta, hogy öljé meg őt, vagy általa engedje magát agyonlőtetni, mert akkor talán felakasztják, nagyon megunta már az életet. Nagyon vigyáznak rá, mert azt mondá többször, hogy öngyilkos lesz. Kapolyban a napokban 9 ház égett le. Majsnán egy 8 tagból álló rablóbandát logtak el. Vasváron egy öreg aszszony két leányával együtt meggyilkoltattak. A gyonyú fiát terhelte, kit el is fogtak. Uj-Kigyóson a bíró egy öreg embert, ki őt adóssága megfizetésére szólítá fel, bezárattat. Furcsa egy ember lehet eó kigyelme.

Falusi karezetatok.

Tasnádvidek, nov. 7. Adtál uram eszt, de nincs köszönet benne; ez a példabeszéd szomoruan teljesedett be raj-

Ne vadojla ön e férfit.

szóltam birtelen, s kinyújtottam kezemet, hogy elejét vegyem annak a mi még talán következett volna. Ha ön, Berthold ur, büntetni jött, ugy büntessen engem, mert mindennek csupán én vagyok okozója.

Nem Gabriella.

szólt Berthold, nem büntetni jöttem; hanem jöttem azért, hogy felelőjem azokat a nyomor mélységéből, ki a szükségell küzdenek. A vagyon bukott Stein ház ügyeit rendezni én vállaltam magamra; ön férjének is jelentékeny összegek kötelessége van az üzleti könyvbé bevezetve, s a mint e nevet megpillantam, első dolgom az volt, hogy ide önbökbör siessek, és átadjam az összeget, melyre nagy szükségem van. Ime fogja ön uram, és gondoskodjék, hogy neje szükségem ne szenvedjen; ezenkívül felajánlom mindenemet önöknek, kérem fogadják el azt minden tartozásuk nélkül. — Most pedig isten önbökbé, a viszontlátásig.

Ez volt Berthold boszúja. Így állott boszút azon férfit azokon, a kik őt annyira megsértették.

tünk; a miniszterium újjalakulását.

tekinve pedig, hanem azt, hogy október 26-án kezdődött szüretünket a zaporként hulló esőzész hátrább vetette annyira, hogy még má napra nincsenek azok bevégezve, de a bő szüret és nagy csizma, nagy károsodására van ez egész bortermelő vidéknek, mert a rossz utak miatt bevünk el nem jötték s alig egy pár kereskedő saját kenyé-keve szerint meghatározott s bizony csuf árért szedi borainak. — Pedig adnunk kell s még meg is köszönjük azon felül, ha kegyeskedik megvenni, mert az adóvégrehajtó elállította örökkel a hogy kapukat s borait ugyan haza em szállítja onnan senki, míg adóját ki nem fizette.

Itt pedig kérem, ugyancsak labancz világot élünk — és nemcsak Kolozsvárnak jutott az a boldogság, hogy Nagy Béla féle hatalmas adóvitali tirannusa van, mert mi is dicsérelhetünk ily nagy férfival, ki oly dicső és a haza pengüzeit szíven viselő ember, hogy önkényesen tul a rendű jövedelmi advál megterhelte polgárt, mert az felvilágosításért a szatmári pénzügyigazgatósághoz merészt felebezni, kéz által azzal fenyegetett meg, hogy a jövő évre még feljebb srofolja adóját. — De csak ugy, ha lehet, ugy-e kedves sirsó ur? Ez az ur különben annyira burgó, hogy egy szegény asszonyt, kinek 100 ft kamatozó tőkéje volt, 10 ft jövedelmi advál akart megmérni, tudván azt, hogy az a tehetetlen özvegy asszony aligha lesz képes megvédeni érdekét. Csudálom, hogy e buzgóság alapul mutatva, még meg nem keresztették, egyébiránt ugy titokban nem tudom, nem visel-e.

Borunk van elég, de azért nem igen bangzik a „heje huja lakodalom, magam is megházasodom” népdal, mert a nagy bőség egyelőre lett a szükségell, és ha valaha, most telik be, hogy saját zsirunkba fulunk, mert a mivel bírnak azt nem tudjuk értékesíteni. Jellemző példa a helyzet világotására ez a rövid párbeszéd: Meghazasodol az idén, Jóska? — Kérdi egy házulasodó parasztlégyen pajtásaitól. — Nem házulasodom én bizon. Ugyan miért nem? Hát csak azért pajtas, mert csak egy kis malacot tudtam hizlalni, azzal ketten édesanyammal csak megérjük, hanem már hárman nem sokra menének vele, várok egy kicsit jobb világot. Tehát szükségét éreznék a bőségben. Egyébiránt azt hiszem, ez kevés kivételéll országgyeregy van.

Vidékről nem szoktak ország divatúdsóitást írni, hanem én azzal is szolgálok. Ezen a környéken mostanában nagyon divatozik a sertéslopás, ma itten, holnap ottan, csak ez az elemény, az így okoskodhatnak a soha megemur csiphető tojások, élvezvén azon kiváltságos állapotot, hogy noha ók nem hizlaltak még is sok pénzt látnak szerzett (már akárhogy) sertésekből. Nagyon czéles lenne azon már régebben egyeztetés vásáron el ne adhasson, ha csak a közösgy előjáróktól igazolványra ninc, hogy hány darabot hajit, és hogy saját tulajdonát-é? így sok lopás megszűnne, a sok tojást rajta vesztethet. Most a csavargó népsöpredék csak azért is lop, mert a rajtavestéstől sem fél, hiszen jó kosztot s téli szakköt nyer a jarmegyen, ez nem is büntetés, inkább jutalma ügyességének. A szegény, de becsületes ember pedig nyomorog éhen szomjan, hideg futellen, rongyos kunyhójában. Mai világban az államok sok helyt jobban gondoskodnak a zsványok el-látására, mint a becsületes meg méltánylásról. No de minden egy van jól a hogy van, a ki nem szereti tegyen róla.

Tasnádvideki.

A kassai kereskedelmi és iparkamarától.

Meghívás.

Az alulirt kereskedelmi és iparkamara éber figyelemmel kíséri az általa képviselt területen divó iparágak fejlődését. Midőn ebbeli észleletei egyrészt bizonyossá tették a kamarát a felől, hogy a vasipar a felvidék legjelentősebb iparágai közé tartozik, másrészt fájdalmas megütéssel tapasztalta a kamara, hogy ezen iparág különféle káros befolyások hatása alatt hanyatlásnak indul. Ezen káros

Eltávozott aztán a nemes lélek; csak most gyöződtem meg, hogy milyen jó szive van. Férjem ágyamból jött s azt kérde tőlem, hogy mitévők legyünk most? én bátorítottam őt, hogy ne csüggedjen, hisz e pézzsel, mely saját kéreménye, ugyelre segítve vagyunk, és az alatt majd fog találni valahol alkalmazást, én is dolgozni fogok, tudok varni, kötni, himezni, majd el fogunk élni, munka és takarékoság mellett, és akkor boldogok leszünk.

Ilyen szép reményeket rajoltam magunk elé, így biztatam férjemet napnak nap után, de ő azon percztől kezdve, hogy Berthold háznunkba jött, egészen megváltozott, mintha az élet kikötözött volna testéből, oly kedvetlen, oly közönyös lett minden iránt. Folyvást bus, komor volt; ha szóltam hozzá, vontatva felelt; kedélye mindig levert volt, ugy hogy kétségbe kellett esnem állapota felett.

Oh istenem, mi volt még reám! gondoltam magamban, tehát nem volt még elég a szenvedés? Tehát oly nagyot vétettem volna én csakugyan, hogy így büntet a sors?

(Folyt. köv.)

Bea-ri. Tartalmazó ár-jegyzékek. Kivánatra bérmentés szolgálatok. Övös. A n. e. helyből és vidéki városok közönségét...

befolyásokat kifürkészni és azok hatását megszüntetni első sorban a törvényhozás és a kormány teendőihez tartozik. Hogy a kormány és általa a törvényhozás ebbeli állapotairól helyes fogalmakat szerezhesen, szükséges, hogy bajaink - ohajaink- és panaszaink tudomással bírjon. E célból van szerencsénk az összes felvidéki vasgyárakat s ezek igazgatóit és a vaskereskedő urakat egy folyó évi november 28. és 29. mindannyiszor délelőtti 10 órakor az alulról kamara hivatalos helyiségeiben tartandó vasipari enquete-re meghívni. Kassán, 1875. évi november 4. Novelly Sándor, elnök. Deil Jenő, titkár.

Napirend:

A) Különös rész. 1. A. f. é. június 21. és 22. tartott bécsi vasártekezletnek a méter-rendszer behozatalára vonatkozó határozatai. B) Általános rész. 2. Melyek a magyar vasipar hanyatlásának főokai? mikép lehetne a magyar vasipar hanyatlását gátolni, bajait orvosolni és azt új virágzásnak indítani? 3. Mily összefüggésben van az ország pénzügyi helyzete a vasipar hanyatlásával? Ohajjaink-e tekintettel iparos és gazdasági fejlődésünkre a nemzeti bank mielőbbi életbe lépésére? 4. Mily befolyást gyakorol a jelenleg divó vámrendszer a vasipar fejlődésére? Nem szükséges-e az életképes iparok érdekében a vámforgalom gyors és erélyes keresztülvitelt? 5. A hadsereg felszerelésének ügye különös tekintettel a magyar vasiparra.

Őszi estékre.

(Géressy Kálmán előadása a magyar irodalom és művelődéstörténetéről a XIX. században.)

A vármegyei feladatok megvívásának alkalmán a törvénytelen rendeletek ellen, melyek részint a bécsi udvartól, részint a helytartótanácsotól adtak ki. S a megyék, élükön a kis számu, de törekvésben és testeiben bafafas érzelmi intelligenciával állandóan, e feladatuknak meg is feleltek, míg a kormány oly eszközökkel gondoskodott, mely által az intelligencia működését ellensúlyozta, gyalgította, s azt végül a megyei politikai élet, a közigyelk vezetése teréről leszeriította.

Ugyanis az alsóbb nemzetségek, mely tudvalevőleg csak tisztújítások alkalmával gyakorolta politikai jogát, midőn az egyes hivatalok betöltéséről volt szó: a kormány felbujtotta az intelligens nemzetség ellen, s velők a megyéhez érkezett leiratok feletti viták alkalmával, miután azok ismeret s képzettség körökét felülmúlták, a jozan, hazafias pártot leszárvatták. Ennek természetesen s kimaradhatlan következménye lett az, hogy a nemesség színe, java, mely önzetlenül buzdított a köziórt, egy részről a megfélemlítést célozó „actio“-zások folytán elkedvetlenedve, más részről látva, mikép a kormány által felbujtott becserkes nemzetséggel sikertelen minden becseletes küzdelem, mert a megvesztegetés nemtelen eszközéhez folyamodni nem akart a kormány befolyása ellensúlyozására, a gyűlésekről lassankint elmaradozott, s átengedte a tért a kormány pártjának, mi által nemcsak az alkotmányosság, de a nemzetség ügye is veszélyeztetve lett.

E század második évtizedében ismét mutatkozott meg a nemzeti ügy iránti ujjáébredés, hírlaló néhány lelkes író felébredt, de ezek rövid ideig tartott, s csakhamar oly erős hanyatlás, visszacsúszás áltt be, hogy az 1817-1825-ig terjedő nyolcz év a csüggedés korszakának nevezhető. Jobbjaink, kik megérték ismerték az 1790/91-dix évi felbuzdulást, melyen érezték a csüggedést; s ezek között volt gróf Széchenyi Ferencz, ki, miként életrajzából látható, nemzeti sorsa felett kétségbeesve s megfört szívevel szállt sírjába.

A kormány törvénytelen rendeletei, s a nemesség intelligens részének a meggyűlésekről történt elvonulása folytán nagy veszély fenyegette az alkotmányt; azonban ennél nagyobb mértékben, habár nem közvetlenül volt veszélyeztetve nyelvünk s ezzel együtt nemzetségünk ügye. Az alkotmányosságot hirtelen meg lehet szüntetni, de egy szerencsés politikai fordulattal ismét, és oly hirtelen, a mint megszüntetett, vissza is lehet szerezni. A történelem tanúsága szerint a zsarnokok által elnyomott nemzetek felkelvén, visszavitták szabadságukat, és alkotmányosságukat, míg ellenben a nyelv és nemzetség az alkotmányosságtól különböző természetűek. Míg alkotmányt hirtelen lehet elnyomni és visszaállítani, addig a nyelv s nemzetség eltörülése, megsemmisítése sokkal nehezebb és több időt igényel; de épen ezért, ha egyszer elnyomattak visszacsúszásuk is nehezebb.

S épen ebből magyarázható meg azon fáradhatlan buzgalom, melyet jobbjaink nyelvünk érdekében kifejtettek.

Az 1790/91-ki nagy nemzeti felbuzdulás csak rövid ideig tartott, annak megszüntelése

egyes buzgó írókat látunk küzdeni nyelvünk s nemzetségünk érdekében, míg igen csekély kivétellel a főnemesség, nemesség s egész társadalmunk kezdett nemzetségéből kivetkezni s nyelvétől elfordulni.

E század elején még volt néhány főúr, kik magyarul beszéltek, de már a második évtizedben a magyar nyelvet azok is francia és némettel cserélték föl. Az országban oly fővárosa, központja, miként ma Budapest nem levén, legfeljebb néhány főúri család lakott Pozsonyban, míg a vagyonosabb családok Bécsbe mentek, hol idegen művészeti ízlés, nyelv, szokások és színház érdekében buzdogtak, míg a magyar nemzetség s nyelvről tudni sem akartak. Így például egyik Eszterházy úriási összegket pazarolt el a bécsi német színházra, miáltal a magyar színészet korcsmák és csürkébe szorult.

Az európai államokban uralkodó politikai viszonyok, valamint mindig, egy e korban is nagy befolyást gyakoroltak alkotmányunk s nemzetségünk ügyére. A francia háborúk befejeztével — nem voltak ugyan a háborúk Európában, de a kisebb nemzetek folyton tartó lazán ingerültségben voltak. Nevezetesen 1820-ban Spanyolországban támadt mozgalom, mely nem-órára átment Itáliába, s elhatolt Nápoly, Sicilia és Piemontba. A piemonti hadsereg és mozgalom mellett nyilatkozva, Viktor Euaueel királytól konstitúciót követelt, s miután az azt megadni nem akarta, kénytelen volt testvére javára lemondani. A bécsi kormány élén Metternich herceg, midőn ez mozgalomról értesült, minden lefolyását felhasználta, hogy egy európai kongressust hívjon össze az ügy feletti tanácskozás végett. S Metternich terve sikerült teljesen, amennyiben nemcsak a kongressus összéült, hanem azon azt is kivitte, hogy Nápoly és Sicilia osztrák hadsereg küldetett a rend helyreállítására, mely a mozgalomokat még csirjájukban el is fojtotta.

Az Italia egyesítését célozó mozgalomk elnyomása után a bécsi kormány Magyarországon megkezdte gyakorlatba venni szabadság és reform ellenes rendszerét. Csaknem szokásá lett, hogy a legjobb főispánok részint közvetlen részint közvetett kormányintézkedések folytán megfosztassanak hivatalaikól, kiknek helyét adminisztrátorok foglalták el, s így a megyék nagy része teljesen a kormány kezében volt, s mint eszköze, annak érdekében működött.

Ily körülmények között, majdnem kizárólag, azok vállaira nehezült a II. József általánál vesélyesebb felegetett nyelv s nemzetség fenntartása s megmentésének terhes feladata, kik, bár kevesen, de folyton küzdöttek azért. Ezen férfiak között említhető első sorban Kisfaludy Sándor, ki nemzetellen a költészet iránti szeretetet ébreszté fel; Kazinczy, ki ez egész korszakot uralja, továbbá Kölcsey és mások többen.

Alig van ága a tudományoknak, mely oly nagy fontosságú volna a nemzetség és ezzel együtt az ősi dicsőség iránti érdeket felkeltésében, mint a történelem. S ez tekintetben minden attól függ, hogy a nemzet történelme mily szellemben adatik elő — és mily nagy az iránt a nemzetben a fogékonyság.

A magyar történelem a XVIII-ik században alapított meg több kitünő, e nemű munkák által, de a melyek latinul voltak írva. A debreczeni kör tagjai magyar nyelven is kezdték művelni történelmüket, de oly előadásban és irrodorral, mely a történelmi művekben nagy eltejedést nem nyert.

Sokkal szerencsésebb volt e téren Virág Benedek, ki azon soha ki nem fogó tüzellel, mely lelkében a nemzeti nyelv iránt lángolt, kezdett egy történelmi mű megírásához. E művében, melynek címe „Magyar századok“, egy részről a Kazinczy iskolája elveit érvényesíté, más részről a történelem iránti kegyeletet, szeretetet és érdeket is feléleszté nemzetében. Nyomai több haladtak, kik között első sorban egy sajátos eredeti alak emelkedik ki. E férfi, kinek élete, működése egy oldalról tekintve igen sajátosságos tünik fel, — de más részről nagy befolyást gyakorolt e korszak irodalom történetére, bár nem oly ismeretes neve, mint számos kevésbé jeles költőké is, de annál nagyobb érdek, mint tudósé — e férfi Horváth István volt, kit balvégzet arra kárhoztatott, hogy a tudomány ösvényéről letévedve a képzelt világban kalandozott. Az irodalom minden ágának művelésére kiterjeszkedett, és pedig nagy tudományossága folytán, sikerrel. — Nagy Lajosról történeti művével megmutatta — hogy a történelem megírásához alapul okmányokat, nem pedig chronikákat kell használni. Második műve „Verbóczy élete“, a harmadik és legnevezetesebb az, melyben Magyarország ősi történetét tárgyalja.

Színészet.

—d.—f. Kedden, novemb. 9-kén adott: Tricoche és Cocolotte, bohózat 5 felvonásban írta Mailhac és Halevy.

Ezen bohózatot ma láttuk harmadszor, kevés számú közönség nézte különben igen kedélyesen lefolyt előadást, melyet Szatmári és Timár minél élvezetesebbé igyekeztek tenni.

Rott Mari és Siposné a régi alakok voltak, megtehát kedvel s a darab szövegéhez híven elegettel frivólissal játszottak.

Szeles, Szigligeti és Gyöngyösi Etel — szintén megfeleltek feladatuknak; általában véte az egész előadás szabatos menétü volt, s fél 10 órakor ért véget.

— Az akadémia legközelebbi ülésén érdekes felolvasások voltak. Hunyadi Jenő az adott Kupszeleten fekvő hat pont feltételei egyenletének különböző alkjairól értekezett. Török József debreczeni tanár dolgozatát a magyarországi jégkorszaki maradványokról Szily Kálmán olvasta fel. A földtani tudományok, a minők a dyamicna, geogenia, történeti földtan sziate regényzerű vonzerőt gyakorolnak azokra is, kik szakképzetlenül nem bírnak. — Innét van, hogy a földtani irodalom oly nagy olvasóközönségnek örvend. Köztudomásu, — hogy a föld lassu fokozatos kihűlésének elméletével homlokegyenest ellenkezni látszó tapasztalatokat tettek; azt találták, hogy a harmadik korszakot, melyben hazánkban tropicus égaj uralkodott, hidegebb korszak, követte jégárak borították azon hegyeket, hol most főtömegeket nem találunk. Ez a jégkorszak. Az új jelenség divatizált lett, kutatták okait, eredményeit, történetét. Néhányan comicus, mások tellurici okokra tulajdonították. Voltak, kik tavak medrének kijávitását is e jégárak hatásának tekintették. De most már tisztában vagyunk a jégárak hatásáról; lejtős sziklák felületének csiszolódása, barázdák létrehozása, kőtorlaszok (morenák) képződése, vándorkövek jelentkezése: ennyiből állnak a jégkorszak nyomai. A jégkorszak történetét illetőleg csak annyit bizonyos, hogy a harmadik korszak végére kell azt helyezni; a déli földgömbön is vannak nyomai. Hazánkban is volt ily jégkorszak. Ertekező idezi a bécsi geológiai intézet igazgatójának, Hauer Ferencznek e szavai: A Kárpátokban, ahol nincs jégár, szintén megtaláljuk a jégkorszak nyomait, de eddig csak a „Tatra lejtőjén találtak „morena-képződményeket.“ — Ertekező Hauer e szavaira megjegyzi, hogy talált más nyomokat is, vándorköveket talalt a magyar rónaságban Debreczen táján. Molnár Mihály ur birtokán, a futóhomok közepe tündöklő fényű, ezüstfehér színű kőzetet találtak, melyet értekező csillám-palának ismert fel. A pusztát Debreczentől széles völgy választja el, mely egy hajdani folyam eliszapodott medré, most csak a Töcző-folyam nevével ismert, az ott találtak nem a nagy folyam által hómölygögetett görgecs, mert a környéken nincs kavicsképzés; e szerint diluviális kövel van dolgunk. Egy nyírségi birtokon is találtak ily vándorkövet, mely a fekete agyaltalajban igen feltünik. A harmadik vándorkövet a tetelényi hatáiban találtak, ezen van kopás, surlódás, többi részén az élek és csucok sértetlenek. A negyedik vándorkövet Nagy-Léta határában, a koki dió réten találták értekező. Az Apa-pusztán obsidiáni bukkantak, mely az eperjes-tokaji 30 mélynyi trachyt-hegylánczról érdekezett. Mind a négy csillám-palalelet annyira eltér a környezettől, hogy csakis vándorköveknek mondhatók, melyek a magyarországi jégkorszak maradványait tekintethetők. Az értekezlet megélejtetett. Végül — Szily Kálmán felolvasa Réth Mór értekezése a propeller-kérdésről. A jövő héten az I. osztály tart ülést: Bartalus István folytatja széköfoglaló értekezését a művészet és nemzetségéről; — Ballagi Mór értekezni fog „Brassai és a nyelvtisztítás“-ról Bálint pedig a mandsuk vallását és szertartásait ismerteti.

UJDONSÁGOK.

* A főiskolából. Tegnap este a „Praktikum“ előadását fót. Révész Bálint superintendens s nt. Nagy István n.-várdi lelkész urak tisztelték meg becses látogatásukkal. Kőrösy Sándor előadó tanár ur melegen üdvözle a vendégeket az ifjúság nevében, mire a püspök ur igen szép szavakban az ifjúságot az önművelésre buzdította. Ezután, mint rendszeren jogi kérdések olvastattak fel, és megkezdődtek a vitaközpások. Valóban nem tudjuk eléggé dicsérni a nevezett tanár ur azon buzgalmát, melyet a jogtanoda polgárai kiképzésére végtet kifejt. A praktikum hasznát nemcsak a joghallgatók, de a joggyakorok és ügyvédjelöltek is élvezhetnék, a miért ezek figyelmét nem mulasztjuk el ezenel felhívni, megjegyezve azt, miszerint az előadás minden kedden

d. u. 5-6-ig a fótanoda VII-ik termében tartatik. Ezzel kapcsolatban felemlítjük azon illetékes forrásból nyert hírt, hogy a jogászok önképzőkör alapszabályai már készülnek.

* Erdélyi Marietta k. a., ki jelenleg városunkban vendégszerrel s kinek a népszínházról visszalépését általában a nemzeti színházhoz való szerződötessel kötötték össze, a napokban előnyös szerződést írt alá, mely öt két évre a lipcsei színházhoz köti.

* Beküldetett. A ref. főiskolában tegnap d. u. 5-6 óráig T. Kőrösy Sándor ur folytatta a jogász ifjúság körében gyakorlati előadásait, melyen főtiszt. Révész Bálint püspök ur is jelen volt. Czélja ezen előadásoknak az ifjúság elé jogi kérdések feladása, s azok által ezeknek indokolt megfejtése. A kérdések leginkább a közéletben előforduló jogesetekre alapulnak. Valóban, a mint egyfelől szomorúsággal telik el szívünk, hogy mi volt jogászok ilyen tanúságos évezetekben nem gyönyörködhetünk, s csak a száraz mindennapi lecke tálatotot előlünk; s tanáraink mentül kevésbé közeledtek hozzánk; egy másfelől a mai jogászság nem adhat elég hálát a derek férfi Kőrösy Sándor tanár urnak, ki az ifjúság minden oldalról kiképzése iránt mindent a legnagyobb örömmel, szorgalommal s fáradhatatlan munkássággal elkövet! Ujen sokáig a derek férfi! Miért nem volt nekünk is ily tanárunk?! Egy volt jogász.

* A befektetésre alkalmas terekkel rendelkezők figyelmébe ajánljuk ma 3000-et meghaladó kisebb nagyobb, erősebb és gyengébb külterületet alkalmas akácfa csemétét, melynek tulajdonosa Gálócsy Gusztávval értekezett Miklós-utczán 1910. sz. alatt.

* Nagy érdekeltség mutatkozik városunkban a korsolyázó egyesület iránt, — mit mi csak örömmel regisztrálunk. Most aztán a lesz a felületés, ha már megalakul az egyesület, és nem lesz jég. Na de aggodalmunk korai, s reméljük később sem lesz rá ok.

* Sajátságos kedvtetés. A szent-annautczán egy ényének, kit nem tudunk, hogy ki lehet, azon szokása van, hogy a földszinti ablakokat sorra megkopogtatja, nem kis rémülést okozván a gyengébb idegzetű nőnek. Ajánljuk az ipének, hogy hagyja abba ezen passzióját, mert addig jár a korszó a kutra, míg el nem török. (Beküldetett.)

* Husárok. A helybeli mészárosok által megállapított, s a kapitányi hivatalhoz bejelentett szarvas marha hus árak 1875. nov. 10-től 17-ig következők: Faragó Jánosnál telet-ú. 23 kr., Rác József és Rác Jánosnál Rózsáterem 21 kr., továbbá Balsay Gábornál hatvan és csapó-ú., ugyiszinte a mészáros ipartársulatnál hatvan-ú. 20 kr., a többi helyeken 22 kr. Debreczen 1875. nov. 10-én. Debreczen város kapitányi hivatala.

* A honvédelmi ellenőrzési szemle ma tartott meg — szokás szerint — a legnagyobb rendben.

* Estély. Korán akarják ifjaink a vigalmak sorát megkezdni, mint halljuk egy legközelebb tartandó táncestély van tervben, sőt már a hivogatóshoz is hozzákezdettek. — Bizon örömmel táncolhat az, — kinek van mi értelmű.

* Rövid napok hosszú estein szokásos táncoközpök. már javában áldoznak a tánc istenőknék. Esténként 8-9 óra tájban önkénytelenül felolja hallási szervünk az utczán haladó ifjakól ejtett szavakat, melyek a megdöbbentő táncos, vagy táncos nőre vonatkoznak, s ezekre úzve többé, kevésbé hízlelők.

* Vázarbírói hivatal árjegyzéke. Debreczen, 1875. évi november hó 9-én. — 1 mérő buza 3.20-4.50 krajczár, 1 mérő kérészes 2.80-2.90 krajczár, 1 mérő rozs 2.70-2.90 krajczár, 1 mérő árpa 1.50-1.70 kr., 1 m. zab 1.60-1.70 kr., 1 m. tengeri uj 1.50-1.60 kr., 1 m. köles 1.80-2.00 kr., 1 m. kása 3.75 kr., 1 zsák burgonya 1 frt., 1 mázsa szalonna 36, 37, 38, frt., 1 mázsa hajt 39, 39½, 40 frt.

* Piaczi maliczia. Egy uri ember felszólított ma egy bérkocsist, hogy vinné őt el egy Debreczentől nem távol eső helyre, mire per sze az ostor gazdája késnek nyilatkozott, és így alkura kellett volna már lépni. Azonban a kocsisnak egy közeledő kartarsa boros kancsót ajált felt, mi természetesen nem lön visszautasítva, de igen az az ur, ki kocsist bérelni jött, még pedig ezen szavakkal támadtatt meg: „Takarodjék innen! Nem látja, hogy dolgom van? Nem mozdulok el innen a herköpáternem sem!“ Szerencse, hogy a bérkocsis még csak a kezében tartá a boros üveget, mi lett volna, ha már ivott volna bele?!

* A Széchenyi-utczá végő részén mulattott ma délután az arra haladó azon jeleneten, melyet egy részeg egyén, s egy csapat gyermek inscenirozott. Mulattott helyesebben azon, hogy a láthatárban egy szükségesnek mutakzó rendőr nem volt feledkezhető.

* Megjelent egy előzetési felhívás Molnár Lajos „Athletika“ című művére. A mű korszzerű, s azért szívesen ajánljuk. Előzet-

hetni Fekete Bernát könyv- és műkereskedésben Budapest, Dorotyau., 3 sz. A folyó hóban megjelenő műnek ára 2 frt.

* A főiskola részére ma kezdődött a segélygyűjtés, mi köztudomásilag aképen megy, hogy a fótanoda egy néhány tanulótl kéregetés véget kiküld. Sok szerencsét kívánunk!

* Holtra itta magát egy szegény ember, — ki egy czimbórájával egy hétig folytonosan ivott. A szerencsésnek pnteken éjszaka halt meg, és vasárnap vitetted oda, hol többé sem bort, sem pálinkát nem árulnak. — Az életben maradt mámoros pajtás társát tántorgó szivel kísérte a holottak országa kapujáig

* Sajtóhíra. A tegnapi számban megjelent „Az új házassági törvény“ című czikkbe értelemzavaró sajtóhíra csuszott, ugyanis 1868. VII. t. cz. helyett 1868. LIV. olvasandó.

— Marfori és Izabella. Ez a két név még most is elválaszthatlan egymástól. A büszke ex-spanjol királytól még mindig rabzolgája e csabos és ravasz kalandornak. A közelebbi eset is bizonyítja ezt. — A napokban Cabrera spanjol tábornok egy igen fontos ügyben meglátogatta az exkirálytól, — de oly kedélyhangulatban talált, mely minden higgadtabb tárgyalást lehetetlenné tett, holott egy a királynőre nézve rendkívül fontos kérdésnek, a hazatérhetésnek feltételei és részletei lettek volna megállapítandók. De a királyval nem lehetett értekezni. Magánkiöltve mert, mert épen akkor vett tudósítást Marfori elfogatása felől, kit ő épen földolaink rendezése végett küldött előre Madridba. A királyné a leghevesebb szemrehányásokkal fogadta a tábornokot, s oly kifejezésekkel használt, mik valóságos örvöngést áruáltak el. Azután elkezdett fának telegramokat írni és pediz oly sokat és oly fenyegetőleg, hogy a király végre kénytelen volt már csak a botrány kikerülése végett is szabadon bocsátani a kalandort. Szabadon bocsátották, de egyszersim kiutasították és száműzték az országból. Így aztán természetesen egyelőre elnapotlatott a királynő hazatérése, mert Izabella határozottan kijelentette, hogy vagy Marforival, vagy sehogy!

x Bizon y i t v á n y. Traugott Ehrhard urnak Groszbreitenbadban Thüringában. — Én önként teszek bizonyoságot arról, hogy az ön valódi Dr. Whites szeméjve. 3 napi használat után tartós szembajmiból kivett és másoknak is, kik ezt használták gyorsan gyógyított. Mindezekért fogadja ön legszívesebben köszönetemet. Loesenich, október 6. 1874. Herges Teréz. — Továbbá: Kivánnék még (köv. a rendelet) az ön valódi dr. Whites szeméjvéből, mert ez nekem és más barátomnak igen jó szolgálatot tett. Weiszdorf, Bajorország nov. 3. 1874. Seydel Fr.

LEGUJABB.

— Bécs, november 9. Teschenberg udvari tanácsos Andrásyhoz hivattott, állítólag azon reformprogram végleges szövegére végett, melyet Andrásy a Porta keresztény tartományai számára kidolgozott. E program hir szerint közizgatási autonomiát követel a keresztény elemek részvétele mellett.

— Berlin, nov. 9. A moszkvai törvénysebek szabadon bocsátották — Stroussbergert a börtönből, de Moszkva város területére internálták.

Debreczeni színház.

Bérlét. 20. Sz. Csütörtök, 1875. nov. 11-én.

adatik:

Lecouvreux Adrienne

Dráma 5 felvonásban. — Írták: Scribe és Legouvé, fordította Cserepégi L. és Egressi Béni.

Kedde 7 órakor, vége fél 10-kor.

Péntek, nov. 12-kén e színpadon először:

Gavaut Minárd társak.

Legujabb vigjáték.

Ideiglenes felelős szerkesztő: TISZAI DANIEL.

H I R D E T E S E K.

Titkos betegségek
és
bőrbajok
gyógyittatnak RIGORD párizsi egyetemi tanár egyedül biztos gyógymódja szerint,
FOGAK
és azoknak töveit fájdalom nélkül kihuzatnak.
Dr. Weisz Gyula.
gy. orvos által.
Lakik: Miklósczka Mózes Lajos-féle ház 2079. sz.
281 29-30

Csupán csak
Löbl Frigyesnél
Budapestben,
Lipótvárosi templom-tér
váci körút 2/2 a
kros árucarnok
27
alapítójánál
található a legőcsöb
bevásárlási forrás.
Hol nemcsak mindennemű női ruhahelmék és minden e szakba vágó czikket kaphatók a legjobb minőségben 27 kr-ért, hanem mindennemű finomabb ruhahelmék, vásznak és asztalneműek is dus választékban 40%-al a gyári áron alul ársittatnak el.
Vidéki rendelvények pontosan teljesítetnek.
Minták bárhová ingyen és bérmentve. 294 15-20

Az ember szemére legfontosabb szer
a valódi 1822 óta világhírűvé vált Dr. WHITES SZEMVIZ, Traugott Ehrhardtól Groszbreitenbachban Thüringben. 1 üveg ára 1 frt o. értékben. — Kapható Debreczen Rothschneck Emil gyógyszerésznél.
386 2—
Üzlettlajdonosoknak.
Van szerencsém a t. üzlettlajdonosokat s általában a nagyérdemű közön-

seget értesíteni, hogy műhelyemet mérlegek készítéséhez is berendeztem, ahol minden nemű mérlegetek, — a legkisebb gyógszermérlegtől a legnagyobb tizedes mérlegig törvényeszerűleg átalakított, illetőleg kijavított — igen mérsékelt árért — és azoknak hiteltesítését is kieszközölöm a mértékitelesítő hivatalnál.
Továbbá ajánlom a nagyérdemű gazdaközönségnek — kitértő szerkezetű tengeri morzsóló, szecska s répa vágó s egyéb gazdasági gépeimet.
Tisztelettel
Borsányi Viktor,
gazdasági gépész Debreczen, n.-v. raduczka 2203. sz. a.
354 2-6